

**Krajská pedagogicko - psychologická
poradňa
Mládežnícka 34
974 01 Banská Bystrica**
☎ 048/4134751-2 Fax: 048/4137289
e-mail: kpppbb@svsbb.sk

<http://kpppbb.svsbb.sk>

SÚBOR ROZVÍJAJÚCICH CVIČENÍ PRE DETI PREDŠKOLSKÉHO VEKU

Vhodné pre rodičov i učiteľky materských škôl

V. Masáková
PhDr. V. Urbářová
Pedagogicko-psychologická poradňa hl. mesta Praha
Príloha: Pracovné listy pre deti predškolského veku
Redakčná rada: PhDr. J. Moc, V. Mertin, K. Kordová, A. Záhorová
Praha, december 1982
Upravila : Ivana Škodová, metodik KPPP v Banskej Bystrici

Vážení rodičia,

Vaše dieťa, ktoré má začať v budúcom roku chodiť do školy, bolo vyšetrené psychológom a na základe tohoto vyšetrenia bolo zistené, že niektoré výkony dieťaťa nie sú ešte na takej úrovni, aby dieťa po nástupe do 1. triedy zvládlo bez problémov nároky školy.

Okrem vlastného biologického vývinu dieťaťa sa na dosiahnutí žiadúcej úrovne školskej pripravenosti podieľa aj vhodné výchovné pôsobenia, ktoré nám pomáha formovať dieťa do úlohy školáka. Túto úlohu síce čiastočne plní i materská škola, nemožno však zabúdať aj na podiel výchovy dieťaťa v rodine.

Oblasť, v ktorých je treba pripraviť dieťa na školu je niekoľko. Nedajú sa síce celkom oddeliť, veľmi často sa prekrývajú (napr. schopnosť dlhotrvajúcej pozornosti nepochybne ovplyvní dieťa pri dokončení danej úlohy), napriek tomu ich môžeme zamerane cvičiť.

Tam, kde nestačí bežnou formou rozvíjať jednotlivé funkcie detí - v niektorých prípadoch vývoj neprebieha celkom rovnomerne - je treba s dieťaťom pracovať zamerane. Predkladáme Vám preto program práce s deťmi, ktorý má pomôcť rodičom pravidelným cvičením rozvinúť u detí jednotlivé funkcie, podstatné na dosiahnutie žiadúcej úrovne pripravenosti na školu.

Celý program máme rozvinutý na 10 týždňov, pričom v danom popise cvičení na každý jednotlivý týždeň sú zastúpené rozvíjajúce cvičenia pre jednotlivé funkcie. Pri oznámení výsledkov psychologického vyšetrenia ste sa dozvedeli, ktorým smerom máte na dieťa pôsobiť a naopak, v ktorých oblastiach dieťa intenzívnu starostlivosť nepotrebuje, na ako dlho by sa náprava mala konkrétne rozvrhnúť.

Pre prehľadnosť uvádzame ešte súbory cvičení, vzťahujúce sa k jednotlivým funkciám. Tie využijeme vtedy, ak má dieťa v niektorej oblasti väčšie ťažkosti a ak sa potrebujeme k niektorým cvičeniam vrátiť, prípadne je možné obohatiť ich o analogické cvičenia a hry, ktoré možno nájsť v literatúre podľa priloženého zoznamu.

Niekoľko poznámok k vlastnej práci s deťmi:

1. Každý deň venujeme približne pol hodiny priamej hre s dieťaťom. Striedame ťažšie cvičenia s ľahšími a tak predchádzame únave dieťaťa. Dieťa by sa malo sústrediť asi na 20 minút.

2. Nikdy nenútime dieťa, aby pracovalo s listami keď je unavené, alebo sa mu nechce. Pokúste sa priviesť ho k „hraniu“ pochválením, povzbudením, prípadne drobnou odmenou za správne splnenú úlohu.

3. Začíname vždy od cvičení, ktoré dieťa ovláda a pri ktorých je úspešné. Postupne zvyšujeme náročnosť predkladaných úloh podľa toho, ako dieťa program zvláda.

4. Nemusíme denne všetky odporúčané cvičenia trénovať, ale tie, v ktorých dieťa výrazne zlyháva, je vhodné častejšie opakovať, až kým dieťa daný typ úloh nezvládne bez problémov.

5. Zásadne dieťaťu jeho výkony nehaníme, ak sa mu niečo nepodarí môžeme povedať „Nevadí, nabudúce to bude lepšie.“ Každý správne vyriešený pracovný list môžeme odmeniť symbolickou odmenou - červeným bodom, hviezdíčkou, pečiatkou, prípadne dáme list na výstavu. Povzbudíme tým dieťa do ďalšej práce.

Ak sa vyskytnú s dieťaťom pri práci nejaké problémy, s ktorými si neviete poradiť, obráťte sa na učiteľku z materskej školy, alebo na pedagogicko-psychologickú poradňu.

A - Jemná motorika

Cieľom týchto cvičení je rozvíjať jemné prstové svalstvo ruky a pohybovú schopnosť ruky aby dieťa zvládlo písanie v škole. Trénujeme zapínanie a rozopínanie gombíkov, zaväzovanie šnúrok, zapínanie zipsu. Vhodnými činnosťami sú :navliekanie korálok, gombíkov, namotávanie vlny, detské hry typu mozaiky, modelovanie z plastelíny alebo drôtu, kreslenie prstom do piesku, obliekanie bábik, strihanie.

Vlastné cvičenie:

Pred každým cvičením kresebného prejavu necháme dieťa uvoľniť ruku. Vo vzduchu si rukou skúša pohyb, ktorý potom bude kresliť, napr. pred „klbkami krúži“ a pod.

1. „Vytrhovánky“ - biely list papiera najprv dieťa „pomaľuje“ ľubovoľnou farbou a potom vytrháva jabĺčka, listy stromov a pod.

2. Vystrihujeme strapce z papiera - dieťa strihá prúžky ľubovoľne široké.

3. Podľa možnosti upevníme väčší kus papiera (môže byť i baliaci) na stenu alebo dvere a necháme dieťa uvoľnenou rukou čmárať po celej ploche (pohyb lopty, ktorá sa gúľa sem a tam). Najlepšia na písanie je krieda, hrubá tuha, neskôr voskovka, pastelka.

4. Odstrihovanie rohov z papiera - možno použiť i staré noviny. Dieťa odstrihuje jednotlivé rohy tak dlho, až papier rozstrihá na malé kúsky (papierový sneh).

5. Posediačky cvičíme dotyky tužky na voľný list papiera - bodky (ako zobkanie kuriatka, sneženie).

6. Dieťa kreslí uvoľnenou rukou na voľný list papiera veľký kruh viackrát za sebou, (otáčanie kolies, namotávanie vlny).

7. Strihanie podľa nakreslených čiar - možno použiť aj vymaľované omaľovánky, staré pohľadnice.

8. Cvičenie priamych čiar písaných rôznym smerom bez pohybu papiera (postojačky) - na voľný list papiera nakreslíme niekoľko rôznofarebných bodov, dieťa ich potom priamymi čiarami spája.

9. Cvičenie priamych čiar písaných rovným smerom (posediačky). Predkreslíme dvojice rôznofarebných bodov tak, aby ich dieťa spájalo vodorovne, smerom zľava doprava (jazda auta, dosky).

10. Vystrihovanie zložitejších obrazcov (predkreslený domček, kvet, strom, auto).

11. Cvičenie kresby dolného oblúka (let vtáka, hojdačka). Dieťa kreslí vždy zľava doprava na veľký papier.

12. Cvičenie kresby horného oblúka opäť zľava doprava (hory a údolia, poskoky žaby).

13. Dieťa vystrihne jednotlivé predkreslené geometrické obrazce: štvorec, trojuholník, kruh. Pokúsi sa z nich za pomoci rodiča nalepiť na ďalší list papiera obrázok - domček, vláčik, kvet.

14. Kreslenie vlnoviek zľava doprava na veľký papier (vlny na mori na potôčiku).

15. Modelovanie z plastelíny (jabĺčka, hrušky, mištičky, zvieratá).

16. Šikmá čiara zhora dolu - opäť použijeme veľký list papiera a mäkkú ceruzku (prší).

Na cvičenie jemnej motoriky použijeme pracovné listy okruhu A.

Ba - Pozornosť a zrakové vnímanie

Cieľom týchto cvičení je rozvinúť postreh, pozornosť, predstavivosť, ktoré sú veľmi dôležitými predpokladmi na zvládnutie školských nárokov.

Vhodnými činnosťami sú: rozprávanie o obrázkoch, triedenie predmetov, skladanie obrázkov podľa predlohy, mozaiky, skladačky, skladanie obrázkov z kociek, pracovný zošit Tešíme sa do školy.

1. Rozlišujeme predmety v okolí - dieťa v miestnosti ukáže na všetky veci guľaté, drevené, červené a pod. Vonku môže hľadať autá rovnakej farby, značky, rovnako vysoké budovy a pod.

2. V krabičke medzi veľkými gombíkmi hľadáme malý, medzi modrými guľčkami červené, medzi rovnakými kockami jednu odlišnú.

3. Triedenie drobných predmetov podľa:

- a) farby - na jednu stranu červené kocky, na druhú modré.
- b) veľkosti - veľké a malé gombičky, korálky, kocky a pod.
- c) materiálu - veci sklené, drevené, kovové, z umelej hmoty.

4. Zo zápaliek postavíme niekoľko rovnakých obrázkov (domčeky, vláčiky a pod.), z nich iba jeden je úplný a u ostatných vždy niektorá zo zápaliek chýba. Dieťa potom chýbajúce zápalky doplní tak, aby všetky obrázky boli úplné. Túto hru môžeme hrať aj naopak - dieťa nám postaví jeden kompletný obrázok a jeden neúplný a my „hádame“, kde chýbajú zápalky.

5. Podobne môžeme predkresliť vedľa jedného úplného obrázku niekoľko neúplných, ktoré má dieťa dokresliť.

6. Vyhľadať medzi niekoľkými obrázkami rovnaké - použijeme obrázky z Pexesa, vyberieme spočiatku iba 4 dvojice, potom osem. Ak sa dieťaťu triedenie obrázkov darí bez veľkých problémov, zahráme sa s ním hru podľa návodu - začíname opäť s menším počtom dvojíc.

7. Rozstriháme jednoduchý obrázok (pohľadnicu, obrázok z časopisu) na 2-3 kusy a dieťa ju skladá. Postupne zvyšujeme náročnosť a obrázky striháme na menšie a nepravidelnejšie tvary.

Na cvičenie pozornosti a zrakového vnímania použijeme pracovné listy okruhu B.

Bb - Sluchové vnímanie

Cieľom cvikov zvyšujúcich schopnosť sluchového rozlišovania je pripraviť dieťa na čítanie a písanie.

K tomu je potrebné, aby dieťa poznalo rytmus jednotlivých slov, členilo slová na slabiky, počulo izolovane jednotlivé hlásky v jednotlivých jednoduchých slovách, diferencovalo tvrdé a mäkké slabiky, znelé a neznelé hlásky (dy - di, ty - ti, ny - ni, b - d, c - z ...) v slovách. Výraznejšie ťažkosti v tejto oblasti môžu nastať u detí s poruchami reči, kde je potrebná logopedická náprava. V prípade, že dieťa logopéda navštevuje, doporučujeme poradiť sa s ním v ďalších vhodných cvikoch.

Vhodnými činnosťami sú: počúvanie hudby, rozprávok, rozprávanie o počúvaných rozprávkach, opakovanie rytmov, hry so slovami.

Cvičenie sluchu:

1. Hra : „Odkiaľ to bolo?“ Dieťa zavrie oči a my zaťukáme alebo udrieme do nábytku a pýtame sa: „Odkiaľ to bolo? Ukáž mi, odkiaľ sa to ozvalo.“

2. Hra : „Čo to bolo?“ Dieťa zavrie oči a my zašustíme papierom, cinkneme lyžicou o tanier, buchneme kladivkom a pod. Pýtame sa: „Čo to bolo? Aký zvuk si počul?“

3. V miestnosti schováme budík, necháme ho tikať, alebo zvoniť a podľa zvuku ho dieťa hľadá.

Cvičenie rytmu:

4. Vytlieskávame jednoduché riekanky a pesničky (Pec nám spadla, Jedna druhej riekla). Možno použiť aj detské knižky - leporelá.

5. Spolu s dieťaťom vytlieskávame jednoduché slová, napr. mama. Najskôr ho spolu vyslovíme a ak dieťa bez ťažkostí s nami slovo vytlieska, povieme: „Vytlieskaj slovo sám, nahlas ho vyslovuj podľa rytmu.“ My určíme, či podľa hlások, alebo slabík. Predriekame ďalšie slová. Postupne zvyšujeme náročnosť počtom slabík v slove až keď dieťa bezchybne zvládne krátke slová.

Cvičenie sluchovej analýzy:

6. Položíme na stôl niekoľko predmetov (hračky, predmety dennej potreby pod.) a vyslovíme prvú slabiku niektorého z nich. Dieťa má potom slovo doplniť napr. „Ktorá z vecí na stole začína na bá?“ Dieťa doplní bábika. Ak je táto hra pre dieťa príliš zložitá na predmet ukážeme: Ukážeme na bábiku a povieme: „bá“ a dieťa doplní „bika“. Podobne pero, zošit, tanier.

7. „Hádaj, ktoré slovo si myslím?“ Povieme prvú slabiku slova, ktoré si myslíme, napr. „ka“ a dieťa háda: kabát, kalendár, kačka, kamarát a pod. Túto hru môžeme obmeniť na hľadanie bližšie určenej veci, napr.: „Je to v izbe, stojí to pri stole a začína tolam. Čo je to?“ (lampa).

8. Rozlišovanie jednotlivých zvukovo podobných slabík a hlások: „Poviem ti dve slová, ty si ich ešte raz nahlas zopakuješ a povieš, či sú alebo nie sú celkom rovnaké ako dvojčičky.“ brum-bram, pes-pas, cvak-cvek, cimk-cink, pes-les, kosa-koza, bram-pram, sak-cak, bal-pal, bram-bram, dyk-dik a ďalšie dvojice podobne znejúcich slov (aj nezmyselných).

9. Rovnaká hláska na začiatku slov: „Zahráme sa hru. Ja ti poviem slovo a ty skúsiš vymyslieť iné, ktoré začína rovnako. Napr. taška.“ Dieťa pokračuje tabuľa, telefón ap. Pri hľadaní slov sa môžeme s dieťaťom striedať.

10. Odlišné samohlásky a spoluhlásky v slovách na začiatku: Povieme: „Čo počuješ na začiatku slova pes...počujem tam p, však? A čo počujeme na začiatku slova les?“ - dom, koza, auto, Eva, atď.

11. Odlišné samohlásky a spoluhlásky v slovách na konci: „Povedz mi, čo počuješ na konci slova pes...počujeme tam s, však? A čo počuješ na konci slova dom?“ - les, atď.

12. Určenie miesta hlásky v slovách: „Povedz mi, čo počuješ v slove pes...p... Povedz si to - p - pes.“ Ak dieťa porozumie úlohe, pýtame sa ďalej: „Kde ...p...počuješ?“ Dieťa odpovie : „Na začiatku.“ podobne: „Kde počuješ ...l... v slove les?“ Toto cvičenie je veľmi ťažké a nie všetky deti sú schopné rýchlo ho zvládnuť.

13. Ak sa nám podarí u dieťaťa navodiť sluchové rozlišovanie jednotlivých hlások, môžeme prejsť ku cvičeniu jednoduchého rozkladu slabík a jednoslabičných slov: „Ak povieme ma (vyslovíme naraz celú slabiku) počujeme tam „m-a, však? (vyslovíme nahlas po hláskach) Rozumieš tomu? Skús rovnako rozložiť mo, mi, mu, pa, pi, pu, pes, les, máj, háj, mama“. Opäť postupne zvyšujeme náročnosť až keď dieťa zvládne najprv slabiky prejdeme na jednoslabičné slová, dvojslabičné, atď.

14. Koľko slov má veta? Hovoríme dieťaťu krátke 3-4 slovné vety. Dieťa má hádať koľko slov počulo, povedať nahlas každé slovo osobitne, zatlieskať toľkokrát koľko slov počulo a môže zapísať na papier čiarkami počet slov. Napr.:

Rodič povie: „Eva volá mamu.“

Dieťa odpovedá : „Eva - volá - mamu.“ 3 slová,

Dieťa zapíše : - - -

C - Pamäť

Cieľom týchto cvičení je zvýšiť schopnosť zapamätania. Ak nemá dieťa primerane rozvinutú pamäť, môže sa stať, že mu unikajú drobné pokyny dôležité k vykonaniu ďalších činností a jeho výkon potom klesá.

1. Hra: Čo chýba na stole? Na stôl položíme niekoľko ľubovoľných predmetov (6-8), potom niektorý schováme a dieťa háda, čo chýba.

2. Hra: Čo sa zmenilo?

a) V miestnosti premiestnime niektorý predmet a dieťa má postrehnúť zmenu v usporiadaní.

b) Čo sa zmenilo na mame, na ceste do MŠ a pod.

c) Postavíme stavbu z kociek a opäť po prezretí niečo zmeníme.

3. Návrik pamäti pre slovné celky začíname s čítaním jednoduchých riekaniak s obrázkami. Čítame najprv sami, potom pri opakovaní necháme dieťa jednoduché slovné celky dopĺňať, opakovať, až postupne zvládne riekanky celé.

4. Necháme dieťa vybavovať jednoduché odkazy, rozprávať čo robilo v našej neprítomnosti a pod.

5. Dieťaťu povieme vetu - najprv s piatimi slovami, napr.: „Peter vstal a umyl sa.“ Dieťa vetu opakuje. Počet slov vo vetách postupne zvyšujeme.

6. Pri čítaní príbehov a rozprávok sledujeme pozornosť dieťaťa. Ak je unavené, prestaneme a pokračujeme o chvíľu. Potom dieťa necháme rozprávať samostatne, najprv za pomoci obrázkov- je nutné vyberať bohato ilustrované knihy alebo časopisy pre deti (Slniečko, kreslené seriály a pod.)

Na cvičenie pamäti sú pracovné listy okruhu C.

D - Myslenie

Cieľom týchto cvičení je zvýšiť schopnosť logického uvažovania dieťaťa. Pre rozvoj myslenia je dôležité podporovať dieťa v logickom uvažovaní. Dieťaťu necháme možnosť úlohy samostatne dokončiť, pričom s ním hľadáme možné riešenia. Prípadné neúspechy netrestáme.

Súčasne s rozvojom myslenia a uvažovania sa rozvíja i reč dieťaťa. K tomu výrazne prispieva i každodenné rozprávanie s dieťaťom, či sme už s ním na prechádzke, nakupujeme a pod. Môžeme s dieťaťom hovoriť o bežných veciach (napr. ideme kúpiť niekoľko vecí, požiadame dieťa, čo nám má pripomenúť - trénujeme tým pamäť a orientáciu v bežných životných situáciách), o tom, čo robilo dieťa v našej neprítomnosti a naopak i my môžeme rozprávať svoje zážitky. Pokúsime sa nepoužívať odpoveď: „Teraz mi daj pokoj, nemám čas!“ Odpovieme na každú otázku.

Vlastné cvičenia:

1. Rozlišovanie vecí podľa jedného znaku:

a) farby: „Povedz, ktoré veci okolo sú červené?“ (zelené,...)

b) tvaru: „Hádaj, čo je guľaté, hranaté, obdĺžnikové,“ ap. (guľaté, hranaté ...tvaru)

c) materiálu: „Nájdi, čo je zo skla, dreva, železa,“ atď.

2. Vymenovanie určitých kategórií podľa jedného podstatného znaku „Budeme si rozprávať, čo všetko rastie na stromoch. Ja poviem jedno slovo, potom zase ty a kto toho viac uhádne.“ Ďalej meníme situácie napr.: kto všetko behá, čo má kolesá, kde žije.

3. Hra: Letí, letí, všetko letí...

4. Vymenujte skupinu slov a dieťa má povedať, čo majú spoločné, čím sú rovnaké (pomenovať veci jedným slovom) napr jablko, hruška, slivka, to je ... ovocie, bicykel, motocykel, lietadlo to sú dopravné prostriedky (oblečenie, nábytok, písacie potreby). Ak dieťa v tomto cvičení zlyháva, pracujeme opačne: „Budeme pomenúvať ovocie, ktoré poznáme, ja jedno, ty jedno“ (dopravné prostriedky, oblečenie atď.) Pri budúcom cvičení doplníme ďalším novým slovom.

5. Vytvorenie vety z troch slov.

Povieme 3 slová, napr.: „Janko - lopta - hádzať“ a dieťa z nich vytvorí vetu...“Janko hádže loptu.“

6. Rozprávať podľa vybraných obrázkov (Slniečko).

7. Riešenie situácií: „Čo by sa stalo, keby si šiel von v ponožkách?“ (...keby si sa na križovatke nepoobzeral, keby sme šli nakúpiť bez peňazí a pod.). Čo spravíš, keď padneš a rozbiješ si koleno a pod.

8. Povieme vetu s nesprávnym obsahom a dieťa má poznať, čo je tam zle, napr.: „V lete padá sneh, v zime sa chodíme kúpať.“ „Soľ je sladká, cukor je slaný.“

K cvičeniu myslenia patria pracovné listy okruhu D.

E - Matematické predstavy

Cieľom týchto cvičení je zvládnuť základy na utváranie matematických pojmov. Nacvičujeme porovnávanie veľkostí, porovnávanie množstva (pojmy rovnako, viac, menej), porovnávanie priestorových a časových vzťahov. Orientácia v počte do 10.

Vhodnými hrami sú: Človeče nehnevaj sa, Domino, triedenie predmetov podľa veľkosti, množstva, tvaru, počtu ap.

1. Určovanie množstva: Pripravíme pred dieťa 2 hrbky gombíkov, kociek atď. Pýtame sa: „Kde je viac?...Kde je menej?“ Nezabudneme na 2 hrbky s rovnakým počtom.

2. Porovnávanie množstva pomocou grafického znázornenia: Nakreslíme pod seba niekoľko koliesok (10), vedľa potom niekoľko štvorcíkov tak, aby dieťa jednotlivé dvojice mohlo spájať čiarami. Po spojení sa pýtame: „Ktorých obrázkov je viac?“ Pri nerovnom množstve geometrických obrazcov potom zostanú nadpočetné nepárne obrazce a dieťa si názorne uvedomuje pojem množstva.

3. Hráme: „Človeče, nezlob se“ (Cvičenie orientácie v základnom počte do 6.).

4. Na voľný list papiera nakreslíme kolieska, štvorce, trojuholníky. Jeden z nich vždy vyplníme určitým počtom bodiek napr. štvorec dvoma, koliesko tromi, trojuholník štyrmi. Dieťa potom ostatné voľné obrázky doplní rovnakým počtom bodiek.

5. Nakreslíme určitý počet geometrických obrazcov na jeden riadok vedľa seba (napr. 5 koliesok, pod to na ďalší riadok 3 štvorce a pod.) a dieťa potom nakreslí rovnaký počet samo.

6. Cvičíme pojmy hore, dole, uprostred, vezmeme nejaký predmet a dávame ho na rôzne miesta stola. Dieťa hovorí: „Je na stole, je pod stolom“ a pod.

7. Nakreslíme jednoduchý obrázok alebo vodorovnú čiaru a na ňu farebné kolieska, iné pod ňu a dieťa hovorí: „Je nad čiarou, pod čiarou.“ Rovnako môžeme použiť jednoduchý obrázok z detskej knihy či časopisu („Povedz mi, čo vidíš hore...“ „Kde je nakreslený na obrázku?“)

8. Orientácia v číselných vzťahoch do 10. Naučíme dieťa riekanku: 1,2,3,4,5,6,7,8,9, zavrite si chalúpku, vlezie vám tam medveď.

9. Pripravíme si 3 papiere. Na 2 krajné nedáme nič a na prostredný 4 gombíky. Na prvý voľný papier potom dá dieťa menej gombíkov ako je na prostrednom, na tretí gombíkov viac.

10. Zoradíme do radu 10 kociek rôznych farieb a pýtame sa: „Koľká kocka je červená?“ „Podaj mi štvrtú kocku!“ (piatu, druhú, poslednú, hneď za prvou, hneď pred treťou, všetky za druhou, všetky pred štvrtou a pod.).

11. Pokúšame sa navodiť základné početové operácie pomocou názoru. „Keď máš 2 kocky (dieťaťu kocky najprv skutočne dáme), koľko budeš mať kociek, keď ti jednu pridáme?“ (vezmeme). Použijeme 10 kociek. Ak dieťa pomocou kociek pochopí podstatu sčítania a odčítania, skúsime to isté, ale bez kociek. Dieťa sa pokúša kocky si predstavovať. Pri tomto cvičení neprekračujeme počet 5.

Na cvičenie matematických predstáv použijeme listy okruhu E.

Vhodná literatúra pre deti predškolského veku

Filčík: Peter a Hanka čakajú návštevu (Albatros, Praha 1982)

Vančurová: Filip berie rozum do hrsti

Vančurová: Bystrozraký Filip

Vančurová: Filip detektívom

Veberová, Černá: Čo k tomu patrí (Albatros, Praha 1978)

Veberová a kol.: Tešíme sa do školy

Knihy pre rodičov

Honek, T.: Hrou pripravujeme na školu, SPN, Praha 1981

Houška, T.: Škola hrou, T. Houška, Václavkova 2, Praha 6, 1991

Rozpis vyššie uvedených činností do 10 týždňového cyklu

1. TÝŽDEŇ

Jemná motorika

„Vytrhovánky“ - biely list papiera najprv dieťa pomaluje ľubovoľnou farbou a potom z neho vytrháva napr. jabĺčka, listy stromov a pod.

Pozornosť a zrakové vnímanie

Rozlišujeme predmety v okolí - dieťa v miestnosti ukáže na všetky guľaté veci, drevené veci a pod. Von potom môžeme spoločne hľadať autá rovnakej farby, autá podľa značky atď.

Cvičenie sluchu

Hráme hru - Odkiaľ to bolo? Dieťa zavrie oči a my zaťukáme alebo bucháme do nábytku a pýtame sa: „Odkiaľ to bolo? Ukáž mi, odkiaľ sa to ozvalo?“

Pamäť

Hra - Čo chýba na stole?

Na stôl položíme niekoľko ľubovoľných predmetov ...6-8, potom niektorý schováme a dieťa háda, ktorý chýba.

Myslenie

Rozlišovanie vecí podľa jedného znaku. „Povedz mi, ktoré veci okolo sú (podľa farby) červené?“ (zelené, modré atď. podľa tvaru guľaté, hranaté, atď., podľa materiálu...zo skla atď.).

Matematické vzťahy

Na porovnanie veľkostí použijeme pracovný list E1, E2.

2. TÝŽDEŇ

Jemná motorika

a) Vystrihujeme strapce z papiera. Dieťa strihá ľubovoľne široké prúžky.

b) Podľa možnosti upevníme väčší kus papiera, môže byť aj baliaci, na stenu alebo dvere a necháme dieťa uvoľnenou rukou čmárať sem a tam po celej ploche (pohyb lopty, ktorá sa kotúľa sem a tam). Najvhodnejším nástrojom na písanie je krieda, hrubá tuha, neskôr progresso, pastelka, mäkká tužka.

Pozornosť a zrakové vnímanie

V krabičke medzi veľkými gombíkmi hľadáme malý, medzi modrými guľčkami červenú, medzi rovnakými kockami jednu odlišnú tvarom alebo materiálom.

Cvičenie sluchu

Čo to bolo? Zasušíme papierom, cinkneme lyžicou o tanier, a pod. a pýtame sa: „Čo to bolo?“ V miestnosti schováme budík, necháme ho tikať alebo zvoniť a podľa zvuku dieťa budík hľadá.

Pamäť

Hra - Čo sa zmenilo?

a) V miestnosti premiestnime niektorý predmet a dieťa háda zmenu v usporiadaní.

b) Čo sa zmenilo na maminke, na ceste do MŠ a pod.

c) Postavíme stavbu z kociek a opäť po prezretí niečo zmeníme.

Myslenie

- a) Vymenovanie určitých kategórií podľa jedného podstatného znaku: „Budeme si rozprávať, čo všetko rastie na stromoch, ja poviem jedno slovo, potom zase ty a kto toho uhádne viac.“
 b) Hra: Letí, letí všetko letí

Matematické vzťahy

Určovanie množstva. Pripravíme pred dieťa 2 kôpky gombíkov, kociek, atď. Pýtame sa: „Kde je viac? Kde je menej?“ Nezabudnime tiež na dve kôpky s rovnakým počtom predmetov.

3. TÝŽDEŇ

Jemná motorika

- a) Odstrihovanie rohov z papiera (možno použiť i staré noviny) dieťa odstriháva jednotlivé rohy tak dlho, až papier rozstrihá na malé kúsky (Papierový sneh)
 b) Posediačky cvičíme dotyky ceruzky na voľný list papiera - bodky (ako zobkanie kuriatka)
 c) Voľnou rukou dieťa kreslí na veľký list papiera veľký kruh viackrát za sebou, vo vnútri ešte ďalší (točia sa kolesá).

Pozornosť a zrakové vnímanie

Triedenie drobných predmetov podľa:

- a) farieb - napr. kocky - na jednu stranu červené, na druhú modré
 b) veľkosti - veľké a malé predmety (môžeme použiť gombičky)
 c) materiálu - veci sklené, drevené, z látky a pod.

Sluchové vnímanie

- a) Vytlieskávame jednoduché riekanky a pesničky (Pec nám spadla, Jedna druhej riekla). Možno použiť i detské knižky.
 b) Spolu s dieťaťom vytlieskávame jednoduché slovo, napr. mama - najskôr ho spolu i vyslovíme, ak dieťa bez ťažkostí tento cvik zvládne, povieme: „Vytlieskaj sám (sama) maminka.“ - otecko, lopta a pod. Dieťa si najprv pri tleskaní môže slová predriekať, potom iba vytlieskáva ich rytmus.

Pamäť

Použijeme pracovný list C1

Opakujeme cvičenie z minulých týždňov.

Myslenie

Vymenujeme niekoľko slov a dieťa má povedať, čo majú rovnaké, čím sú rovnaké (pomenovať veci jedným slovom): Jablko, hruška, slivka, to je ovocie, potraviny (dá sa to jesť), bicykel, auto, lietadlo, to sú dopravné prostriedky (cestujeme tým). Vyberáme predmety z rôznych oblastí (oblečenie, nábytok, ap.) Ak dieťa v tomto cvičení zlyháva, pracujeme najprv opačne: „Budeme vymenúvať ovocie, ktoré poznáme, ja jedno, ty jedno.“ Pri budúcom cvičení doplníme ďalším novým slovom.

Matematické vzťahy

- a) Porovnávanie množstva pomocou grafického znázornenia. Nakreslíme pod seba rad koliesok (4-5) vedľa rad štvorčiekov tak, aby dieťa jednotlivé dvojice mohlo spájať čiarami. Po spojení sa pýtame: „Ktorých obrázkov je viac?“
 Pri nerovnakom množstve geometrických obrazcov potom zostanú nadpočetné obrazce a dieťa si názorne uvedomuje pojem množstva.
 b) Hráme hru "Človeče, nezlob se." (Cvičenie orientácie v základnom počte 6).

4. TÝŽDEŇ

Jemná motorika

- Strihanie podľa nakreslených čiar, možno použiť aj jednotlivé vystrihovánky.
- Cvičenie priamych čiar písaných rôznym smerom bez pohybu papiera (postojačky) - na voľný list papiera nakreslíme rôznofarebné body a dieťa ich potom priamymi čiarami spája.
- Cvičenie priamych čiar písaných rovnakým smerom (posediačky). Predkreslíme dvojicu rôznofarebných bodov tak, aby ich dieťa spájalo vodorovne smerom zľava doprava (ako jazda auta).

Pozornosť a zrakové vnímanie

- Zo zápaliek postavíme niekoľko rovnakých obrázkov (domčeky, vláčiky ap.), z ktorých iba jeden je úplný a u ostatných vždy niektorá zápalka chýba. Dieťa potom chýbajúce zápalky doplní tak, aby všetky obrázky boli úplné. Túto hru môžeme hrať aj naopak - dieťa nám postaví 1 kompletný obrázok a jeden neúplný, my potom „hádame“, kde chýbajú zápalky.
- Rovnako môžeme predkresliť vedľa jedného úplného obrázku niekoľko neúplných, ktoré má dieťa dokresliť.

Cvičenie sluchovej analýzy

Položíme na stôl niekoľko predmetov (hračky, predmety dennej potreby a pod.) a vyslovíme prvú slabiku niektorého z nich. Dieťa má potom slovo doplniť. Napr.: „Ktorá z vecí na stole začína -bá-?“ Dieťa doplní „bá...bika.“ Ak je táto hra pre dieťa príliš zložitá, na predmet ukážeme: - ukážeme na bábiku a povieme „bá“ a dieťa doplní „bika“. Podobne: pero, zošit, tanier, ceruzka.

Pamäť

Použijeme pracovný list C2.

Myslenie

- Cvičenie z 3. týždňa
- Použijeme pracovné listy D1, D2, D3.

Matematické vzťahy

Nakreslíme určitý počet geometrických obrazcov na jeden riadok vedľa seba (napr. 5 koliesok, pod to na ďalší riadok 3 štvorce a pod.) a dieťa potom vedľa nakreslí rovnaký počet samo.

5. TÝŽDEŇ

Jemná motorika

- Strihanie zložitejších obrazcov (predkreslíme domček).
- Cvičenie kresby dolného oblúka - vždy zľava doprava na veľkom papieri ...let vtáka, hojdačka
- Cvičenie kresby horného oblúka opäť zľava doprava (hory a údolia, poskoky žaby, ap.).

Pozornosť a zrakové vnímanie

Vyhľadať medzi niekoľkými obrázkami rovnaké - použijeme obrázky z Pexesa, vyberieme spočiatku iba 4 dvojice, potom 8. Ak sa dieťaťu darí triediť obrázky bez veľkých problémov, zahráme si s ním hru podľa návodu. Začíname opäť s menším počtom dvojíc.

Cvičenie sluchovej analýzy

Hádaj, ktoré slovo si myslím?

Povieme prvú slabiku slova, ktoré si myslíme napr. „ka“ a dieťa háda: „kabát, kalendár“ a pod. Túto hru môžeme obmeniť na hľadanie bližšie určenej veci, napr. napr.: „Je to v izbe, stojí to pri stole a začína to - lam..., čo to je?“ (lampa).

Pamäť

Použijeme pracovný list C3.

Myslenie

Označenie protikladov. Riešime pracovný list D4.

Strom je veľký a kvietok malý (biely - čierny, svetlý - tmavý, široký - úzky, dobrý - zlý, studený - teplý ap.).

Matematické vzťahy

Na voľný list papiera nakreslíme kolieska, štvorce, trojuholníky, z ktorých jeden vždy vyplníme určitým počtom bodiek (napr. štvorec dvoma, koliesko tromi, trojuholník štyrmi). Dieťa potom ostatné voľné obrázky doplní rovnakým počtom bodiek - (všetky štvorce dvoma atď).

6. TÝŽDEŇ

Jemná motorika

a) Dieťa vystrihne jednotlivé predkreslené geometrické obrazce - štvorec, trojuholník, koliesko a pokúsi sa z nich pomocou rodičov zostaviť na ďalší list papiera nejaký obrázok - domček, vláčik, kvietok, strom.

b) Pri cvičení kresebných zručností skúša dieťa (opäť najprv postojacky) na väčší papier krúžiť voľnou rukou (kľbká).

c) Kreslenie vlnoviek zľava doprava opäť na veľký papier (vlny na potôčiku, na mori).

Pozornosť a zrakové vnímanie

Použijeme pracovné listy B1, B2.

Cvičenie sluchovej analýzy

a) Rozlišovanie jednotlivých zvukovo podobných slabík a hlások:

„Poviem ti 2 slová, ty ich ešte raz nahlas starostlivo zopakuješ a potom mi povieš, či sú, alebo nie sú rovnaké.“ bram-pram, haf-haf, vošl-vočl, sak-cak, bal-pal, bram-bram, dyk-dik, a ďalšie dvojice podobných slov, aj nezmyselných.

b) Rovnaké spoluhlásky na začiatku slov: „Zahrajme sa hru. Ja ti poviem nejaké slovo a ty skúsiš vymyslieť iné, ktoré začína rovnako. Napr. taška“ - dieťa pokračuje tabuľa, telefón, atď.

V hľadaní slov sa môžeme s dieťaťom striedať.

Pamäť

Použijeme pracovný list C4,C5.

Myslenie

Vytvorenie vety z troch slov - poviem tri slová: napr. „Janko - lopta - hádzať“. Dieťa z nich vytvorí vetu: „Janko hádže loptu.“

Matematické vzťahy

Použijeme pracovný list E3 a E4. List E4 dieťa nevyplní naraz - cvičenie rozdelíme aspoň na dva dni.

7. TÝŽDEŇ

Jemná motorika

- a) Dieťa vystrihuje jednotlivé geometrické obrazce, vyfarbí ich a spolu s rodičmi zostaví a nalepí na papier ľubovoľný obrázok (domček spolu so stromom a zvieratkom a pod.)
- b) Z plastelíny tvoríme jabĺčka, hrušky, mištičky a pod.
- c) Hadovka (list lípy) - na veľký list papiera cvičiť správny ťah na pravej strane listu (precvičovať v rôznych veľkostiach = pracovný list A10).
- d) Šikmá čiara zhora dolu - opäť použijeme veľký list papiera a mäkkú ceruzku (prší = pracovný list A3).

Pozornosť a zrakové vnímanie

Použijeme pracovný list B3, B4

Myslenie

Rozprávať dej podľa obrázkov, jednotlivé obrázky zaradiť za sebou ako postupuje dej (rozstriháme seriály v detských časopisoch).

Matematické vzťahy

- a) Cvičíme pojmy hore, dole, uprostred. Vezmeme nejaký predmet a dávame ho na rôzne miesta stola. Dieťa hovorí: „Je na stole“.
- b) Nakreslíme jednoduchý obrázok alebo vodorovnú čiaru a na ňu a pod ňu farebné kolieska. Dieťa hovorí: „Je nad čiarou, pod čiarou, na čiare, vedľa čiary“ ap.

8. TÝŽDEŇ

Jemná motorika

Použijeme pracovné listy A1, A2, A3

Pozornosť a zrakové vnímanie

Použijeme pracovné listy B5, B6

Cvičenie sluchovej analýzy

Odlíšne samohlásky v slovách na začiatku. Povieme: „Čo počuješ na začiatku slova oko? Počujeme tam „o“, však?. A čo počujeme na začiatku slova „ucho?“ (Eva, Adam, Anička, Emil atď).

Pamäť

Na nácvik pamäti pre slovné celky začíname s čítaním jednoduchých riekaniiek s obrázkami - čítame najprv sami, potom pri opakovaní necháme dieťa jednoduché slovné celky dopĺňať.

Myslenie

Použijeme pracovné listy D5, D6.

Matematické vzťahy

- a) Použijeme pracovný list E5
- b) Orientácia v číselných vzťahoch v obore do 10. Naučíme dieťa riekanku: 1,2,3,4,5,6,7,8,9, zavrite si chalúpku, vlezie vám tam medveď.
- c) Pripravíme si 3 papiere. Na 2 krajné nedáme nič, na prostredný 4 gombíky. Na prvý voľný papier potom dá dieťa menej gombíkov ako je na prostrednom, na tretí gombíkov viac. Potrebujeme minimálne 12 gombíkov.

9. TÝŽDEŇ

Jemná motorika

Pracovné listy A4, A5, A6, A7

Pozornosť a zrakové vnímanie

Rozstriháme jednoduchý obrázok (pohľadnicu) na 2-3 kusy a dieťa ich skladá dokopy.

Cvičenie sluchovej analýzy

Odlíšne samohlásky a spoluhlásky v slovách na konci: „Povedz mi, čo počuješ na konci slova pes. Počujeme tam „s“, však? A čo počuješ na konci slova dom?“ (Les, lev, mäso, stôl a pod.).

Pamäť

- Necháme dieťaťu vybavovať jednoduché odkazy, rozprávať, čo v našej neprítomnosti robilo.
- Dieťaťu povieme vetu - najprv s piatimi slovami, napr. „Jožko vstal a umyl sa.“ Dieťa vetu zopakuje. Počet slov zvyšujeme.

Myslenie

Riešenie situácií: „Čo by sa stalo, keby si išiel von v ponožkách?“ (keby sa na križovatke nepoobzeral, atď.). „Čo urobíš, keď padneš a rozbiješ si koleno?“ „Keď sa stratíš?“

Matematické vzťahy

- Učíme dieťa hrať hru „Domino“
- Zoradíme do radu 10 kociek rôznych farieb a pýtame sa: „Kol'ká kocka je červená?“, ... „Podaj mi štvrtú kocku!“ (piatu, druhú, prvú poslednú, hneď za prvou, hneď pred treťou, všetky za druhou, všetky pred štvrtou a pod).

10. TÝŽDEŇ

Jemná motorika

Použijeme pracovné listy A8, A9, A10

Pozornosť a zrakové vnímanie

- Skladáme pohľadnicu nepravidelne rozstrihanú na viac kusov.
- Ak máme obrázkové kocky, použijeme túto stavebnicu.

Cvičenie sluchovej analýzy

Určenie miesta hlásky v slovách. „Povedz mi, či počuješ v slove pes -p-. Povedz si to ...-p-...pes.“ Ak dieťa pochopí úlohu, pýtame sa ďalej: „Kde to -p- počuješ?“ Dieťa odpovie: „Na začiatku.“ Podobne: „Kde počuješ -l- v slove les?“ (-k- v slove luk atď.). Toto cvičenie je veľmi ťažké a nie všetky deti sú schopné rýchle ho zvládnuť. Ak sa nám podarí u dieťaťa navodiť sluchové rozlišovanie jednotlivých hlások, môžeme prejsť ku cvičeniu jednoduchého rozkladu slabík a jednoslabičných slov:

„Keď povieme -ma-, počujeme tam m - a, však? Alebo -pa-, počujeme p-a. Rozumieš tomu? Skús rovnako rozložiť -ca“ (ko, pes...).

Pamäť

Pri čítaní rozprávok a príbehov sledujeme pozornosť dieťaťa. Ak je unavené, prestaneme a pokračujeme o chvíľu. Potom dieťa necháme rozprávať samostatne, najprv s pomocou obrázkov, je nutné vyberať bohato ilustrované knihy alebo časopisy pre deti.

Myslenie

Povieme vetu s nesprávnym obsahom a dieťa má poznať, čo je tam zle, napr.: „V lete padá sneh a v zime sa chodíme kúpať ku rybníku.“ „Soľ je sladká a cukor je slaný.“

Matematické predstavy

a) Použijeme pracovný list E6, E7.

b) Pokúsime sa navodiť základné matematické operácie pomocou názoru. „Keď máš 2 kocky (dieťaťu kocky najprv naozaj dáme), koľko budeš mať kociek, keď ti jednu pridám?“ (vezmem). Použijeme najviac 10 kociek.

Ak dieťa s pomocou kociek pochopí podstatu sčítania a odčítania, skúšame to isté bez kociek. Dieťa sa pokúša kocky si len predstavovať. Neprekračujeme počet 5.

c) Navlečíeme na šnúrku 4-5 rôznofarebných korálok ako vzor. Úlohou dieťaťa je navliekať presne podľa vzoru.
